

castellans *Somosierra*, *Somorrostro*, etc.), en francès (*le som* antigament, després *le sommet*) i particularment en llengua d'oc, on *lo som* es troba tot al llarg dels Pirineus, etc., i reparem especialment en la combinació *los soms cims* en Guillem de Cabestany, i el *FEW* (1609a12f.) cita el compost *somcim* «*sommet le plus élevé*» en parlars moderns i ja en un text occità del S. XIV.

DERIV.: *Cimada*. *Cimadal*. *Cimal* [1827, mall., *AlcM*; Lab. 1839], especialment 'la branca del cim' (BDC x, 108; XIII, 101; especialment com a mot del Matarranya, IX, 70); «de branca en branca / fins al *cimal* ---», Verd., *Canigó*; «*La Vida Austera* --- restarà com un *cimal* de la prosa catalana», Maragall, carta a Coromines, 9-1-1909 (O. C. d'aquest, 1163b 36);² *cimalada* (en l'olivera, BDC x, 168); val. *descimalar* (MGadea, *AlcM*); *cimaldo* eiv. (qui sap si romanalla mossàrab, amb ARDUUS, veg. *cellarda*, CELLA); *cimeral* [1867, *Atl.*, «del taronger / --- / t'arribes de puntetes lo *cimeral* a haver», *Atl.*, en el primer esbós, II, 9d; de nou II, 29c, 37a]; *cimerol* (BDC XIV, 18).

De *cima* en el sentit de 'branca' potser es derivà *cemia* (< *cimia dissim.) 'rama' que *AlcM* escriu *semia* (veg.). D'ací deu derivar *samia* amb significat i forma una mica canviats (potser per *sama* 'sentina o fons del busc de les barques de l'Ebre', Benifallet-Móra, 1923, BDC VI): «llibant al qual van lligats els cadufos del pou de rodes», Gandesa (*AlcM*), «matar ocells a cops de buscall o de pala, durant les nits d'hivern, se'n diu *anar a fallar*, perquè cal dur una *falla* o atxa, a fi de veure els ocells --- les falles benissanetanes es fan amb un tros de *samia* vella, la qual encesa, dóna una flama viva: els petits volatils --- queden enlluernats», Bladé (*Benissanet*, 168).

Cimall; *cimalla*, *cimallejar*. *Cimenya* (? , BDC XX, 302). *Cimejar*. *Cimer*. *Cimeta*. *Cimar* [1438; Lab. 1839]; *cimat*. *Encimar*, *encimat*.

Cimaci 'motllura sinuosa' [«*simasa lesbia*: *cimatium lesbium*», OPou, 1575, *TbPu.*, 11], pres del grec *κύματον*, pròpiament diminutiu de *κύμα* en el sentit d'ona, ondulació³.

CPT.: Forma prefixada *cimo-* de cpts. cultes en el sentit d'ona, ondulació⁴.

1 P. Machado cita d'una notícia de 1550 «nesta rua chegou a água do rio ao *cimo* da rua a par do ---». —⁴ Parlant de la locució *ploure a cimais* (eiv. i cap a l'Ebre) «no acaba de presentar relació clara ---» diu *AlcM*. Ni clara ni *fosca*; no hi havia cap motiu per vacillar davant la idea, que el mateix *AlcM* suggereix, que sigui la coneguda variant de *simal* = *semal* (incorrectament escrit *samal*); cf. *ploura a bots i barrals*, l'expressió corrent en el cat. central.

Cimà, dial. V. *ciment* *Cimaci*, *cimada*, *cimal*, *cimalada*, *cimaldo*, *cimall*, *cimar*, V. *cima*

CÍMBAL o CÍMBOL, 'espècie d'instrument musical', i CÍMBELL, 'ocell o objecte que es posa al cim d'un pal i serveix per atraure els ocells que hom caça'

(d'on, després, 'atractiu, incentiu'), provenen un i altre del ll. *cymbalum* 'espècie de platerets dels Antics' (pres del gr. *κύμβαλον* id.); *cimbell*, en particular, junt amb el cast. *cimillo*, oc. ant. i fr. dial. *cembel*, sembla que són el prolongament d'un ll. vg. *CŪMBĒLLUM, format com una espècie de diminutiu de CYMBALUM, que designaria una campaneta usada com a reclam de moixons; al resultat fonètic d'aquest mot en català pot haver contribuït una concepció popular del mot com a compost de *cim* i *bell*, aplicada a allò que es posa al *bell cim* d'un pal. □ 1.ª doc.: *cimbol* (instrument músic), 1437; *cembell* i *cimbell* per a l'enze o enginy de caça, 1333, 1334; *cimbal*, 1905, Bulbena.

Cimbal ja documentat en un parell de textos valencians del S. xv no s'extingí pas aleshores: OPou posa «*cimbol*: *cymbalum*» junt amb l'espina i altres instruments músics (*TbPu.*, 168); el *cimbolet* és una campana que anuncia que «hi ha novena» a Borriana, en mots del poeta local JBta. Tejedo i Beltran;¹ altrament veg. *AlcM* i serà bo de tenir en compte que també en zones de la llengua castellana, particularment afins al català, el mot es presenta amb usos relacionats: en l'Arxipreste de Talavera, *cimbaló* és una campana,² en l'alt-aragonès de Bielsa *oimbalét* és el nom que donen a les campanes petites per tocar a Rosari (1965).

Comuna a tot això és la noció d'instrument musical, de destinació, si no estètica, no utilitària, que és també el cas d'un altre grup de testimonis, on es tracta de solemnitats i altres propòsits que podríem encabir dins el concepte global de les coses de luxe. En la rebuda que fa Palerm a la reina Constança, el goig, diu Muntaner, «era tan gran e-l brogit de trompes e de nacàres e de *cembes* e de tots altres estruments, que paria que'l cel e la terra ne vengués», cap. 97;³ *AlcM* recull passatges de BMetge i Fc. Alegre on hi hauria també la forma *cembes* (o grafiat amb *s*); però altres eds. de Muntaner, també fundades en mss. (Bof., etc.) porten *cembres* en lloc de *cembes*, i no disposant de textos variorum d'aquell autor, i molt menys d'aquests, qui negaria la possibilitat que hi hagi contactes íntims del mot, o fins fusiones, amb els continuadors de ΤΥΜΠΑΝΟΝ, cf. fr. ant. *timbre*, cat. *timbal*?; en el *Curial*, allà on les eds. han imprès *cimbre*, *AlcM* suggereix que s'hauria de llegir *timbre*, i encara que ací el context orienta cap a un altre ordre d'idees (cf. DCEC, s. v. CIMBRAR, 804b8ss. i n. 9), sembla que entri en joc el mateix encreuament.

Passem a una esfera més utilitària, amb CÍMBELL i les seves variants, encara que l'ètimon sigui sempre, en última instància, CYMBĀLUM, i que ací hàgim de pensar en lèxic hereditari, no pas erudit, i difícilment en semicultismes. Ja ens expliquen bé els nostres milers dictionaris que el *cembell* o *cimbell* fou en l'origen un dispositiu que serveix per atraure ocells (sobretot moixons), dispositiu que generalment, i en l'origen sempre, emetia un so a manera de campaneta, i que sovint es confongué amb l'enze, o sigui el moixó presoner (o la seva imitació artificial) que servia de